

גוט שבת GutSábész

22. évfolyam 35. szám • Ára: 330 HUF • ב"ה

KIADJA: CHABAD-LUBAVICS ZSIDÓ NEVELÉSI ÉS OKTATÁSI EGYESÜLET

Gyertyagyújtás csüt. és pénteken: 20:11 • ה' סיון תש"פ • 2020. 5. 28. • חג השבועות • Szombat kimenetele: 21:32

Sávuot ünnepétől újra lehet szabadtéri közösségi imákat szervezni

Lassan tíz hét telt el azóta, hogy utoljára zsinagógában, közösségben imádkozhattunk. A járvány alakulását figyelve és szakértőkkel konzultálva úgy látom, hogy elértünk ahhoz az áldásos pillanathoz amikor, ha óvatosan is, de közösségi imákat lehet szervezni. Imákat Sávuot, a Tóra-adás ünnepétől kezdve, **2020. május 28. estétől lehet tartani**, egyelőre szabad téren. A döntés súlya miatt több rabbival és orvosprofesszorral konzultáltam, akikkel közösen jutottunk erre a konklúzióra.

Miért tartanak zárva a zsinagógák?

A zsinagógák zárva tartása nem gyengeségből történt: minden teljesen bezárt zsinagóga bizonyíték volt arra, hogy a zsidóságban az élet védelme majd' mindennél fontosabb (Talmud, *Ktubot* 19a.; *Sulchán áruch* JD 157:1.). Ezért nem kerestünk kibívót a törvényi előírás alól, hanem bezártunk, amikor kellett és

otthon imádkoztunk, ezzel teljesítve azt a bibliai előírást, hogy „Vigyázzatok nagyon magatokra” (5Mózes 4:15., 9.; SÁ CM 427:8.). Ugyanúgy, ahogy minden más micvát próbálunk tökéletesen és a részletekre figyelve teljesíteni, ezt a micvát is igyekszünk maradéktalanul betartani, emiatt teljesen zárva tartottuk a zsinagógáinkat. Természetesen a közösségi ima nagyon hiányzott mindannyiunknak. Az izoláció heteiben is imádkoztunk a betegek gyógyulásáért, a járvány elmúlásáért és hogy mihamarabb összegyűlhessünk a zsinagógáinkban, hiszen a Talmud azt tanítja (*Bráchoth* 8a.): a közösség imája mindig meghallgatásra talál.

Az izraeli és az amerikai modell

A korlátozások feloldását figyelve úgy döntöttünk, nem követjük az izraeli modellt, amely a zsinagógák mihamarabbi megnyitását tette lehetővé. Izraelben a lakosságnak nagyon magas

százaléka jár zsinagógába, így a hatóságok nem tudtak tovább ellenállni, és az elsők között engedélyezték a közösségi imákat. Több vélemény szerint túl gyorsan történt ez, de a hatóságok bíztak benne, hogy a nagyon fejlett utánkövetési módszereikkel egy esetleges berobbanás esetén gyorsan tudják lokalizálni a fertőzötteket, és leállítani a járvány terjedését.

Mivel a diaszpórában élő zsidó közösségek ezt nem tudják biztosítani, nem tudjuk az izraeli modellt alkalmazni. Ezen kívül, háláchikus szempontból a micvával kapcsolatban még jobban oda kell figyelniünk a biztonságra, mint a mindennapi életben, mert „szégyen a micvának, ha miatta kerül az ember veszélybe” (*Leket joser*, Jeruzsálem 2010, 1. kötet 344. oldal).

Ezért úgy döntöttünk, hogy az Egyesült Államokban alkalmazott modellt követjük, ahol a legbefolyásosabb szervezetek, (folytatás a 4. oldalon)

Virtuális előadások

Myers Mendy rabbi:

A tükör másik oldalán – a hetiszakasz és tanulságai napjainkban
A Cháj Galéria Facebook-oldalán, szerdánként 18:30-tól

Feldman Mussie rebbecen:

Közepesek a konyhában
(csak nőknek!). A csoport zárt Facebook-csoportjában.
Belépési engedélyért keressék Feldman rebbecent.
Szerdánként 20:30

Glitsenstein Chaim Saul rabbi:

Napi dvár torá. Konferenciahívás a +36 1 987 6825-ös telefonszámon. Kód: 901244
Vasárnaptól csütörtökig 18:00

Napi Talmud Dáfjomi

Hétköznap reggelente 7:30
Szombaton és vasárnap 21:00
Élőben: Köves Slomó Facebook-oldalán, utólag visszanezhető:
www.napitalmud.hu

Virtuális Vasvári zsinagóga

Minden reggel 8:30-kor és 18:00-kor virtuális közösségi ima.
<https://zoom.us/j/645022263>
www.viva.tfilin.hu

Kóser ételmiszer-ellátás

Melegétel-rendelés, gyógyszerbeszerzés és bevásárlási szolgáltatás az Óbudai zsinagógától: Erdős Judit (06 30 222-1439) vagy e-mailen:

koshercatering@zsido.com

Pékáru: tel.: 06 70 946-4921;

e-mail: rendeles@koserpekseg.hu

Hús: www.koserhus.com

A Dohány utcai Kóser Piac rendszeres nyitvatartási időben várja vásárlóit.

Dél-Afrika egyetlen működő minjenje egy idősothonban:

„A ti minjenetek bezárt, hogy megvédjétek minket...”

A mi minjenünk nyitva marad, hogy megvédjünk titeket!” – olvasható a táblákon

Zsidó híradó

Megjelent az *Egység* magazin
130. száma

Legújabb lapszámunkkal ismét egy kevesek által ismert világba lépünk be: megismerkedünk a falasákkal, vagyis az etióp zsidókkal. Ijár hó 28. Jeruzsálem napja, ugyanakkor ez az emléknapja azoknak, akik odavesztek, miközben Etiópiából gyalog próbáltak eljutni Szudánba, hogy onnan évezredes vágyakozás után Izraelbe mehessenek. Az emléknap ebben az évben május 22-re esett, ebből az alkalmából magazinunk májusi számát az etióp zsidóknak szenteltük. *Berzi Burger Eszter* átfogó írásában az etióp zsidók történetének megismerése mellett bepillantást nyerünk abba is, milyen kihívásokkal küzdenek a modern Izraelben. *Oberlander Báruch* rabbi írásából megtudjuk, miért javasolta az izraeli rabbinátus egykor a falasáknak, hogy térjenek be a zsidóságba, és hogy napjainkban milyen gyakorlatot követnek ezzel kapcsolatban.

Naftali és Chana Deutsch exkluzív riportjában egy etióp házaspárral, *Jáir Gete* rabbi-val és feleségével, *Továval* ismerkedhetünk meg, akik elmesélik, milyen volt a gyermekkoruk Etiópiában, és hogyan gyalogoltak át a sivatagon a szüleikkel, hogy a Mózes-hadművelet során Izraelbe juthassanak. *Jair Gete*, aki egyike azon kevés etióp zsidóknak, akik Izraelben rabbi kérésítést szereztek, arról beszélt lapunknak, milyen sze-

repe van a közössége életében, míg *Tova Gete* segítségével megismerhetjük az etióp zsidók ételeit, sőt csodával határos megmenekülése ihlette e havi mesénket is.

Mivel a világvjárvány még mindig része mindennapjainknak, folytatjuk ezzel kapcsolatos írásaink sorát. A Rebbe szava rovatban ezúttal az orvosok kapcsán olvashatjuk *Menáchem Mendel Schneerson* rabbi mélyenszántó gondolatait. *Megyeri András Jonatán* összeállításával tiszteleg azon nagy rabbi előtt, akik a koronavírus áldozatai lettek. *Judapest anno* rovatunkban *Cseh Viktor* folytatja kórház-sorozatát. *Wallenstein Róbert Székely Edith*-tel beszélgettünk: interjújában nem csak betekintést ad egy segélyszolgálat feladataiba, de bemutatja, hogyan tudja egy holokauszt túlélő életének tapasztalatát mások segítésének szolgálatába állítani.

Korlátozott végtelenség

A közvélemény-kutatók szerint az amerikaiak 80-90%-a hisz Istenben, de nagyjából csupán felük mondja magát vallásgyakorlónak.

Ha Isten végtelen, akkor miért éppen szabályok betartása által, azaz egy mesterséges önkorlátozás útján tudunk hozzá közelebb kerülni?

E paradoxon életünknek nem csupán a vallásos-spirituális aspektusára terjed ki. A történelem folyamán, mikor az ember menekülőt kerest az földi lét korlátai közül, azt mindig úgy tette, hogy önként vetette alá magát egy strukturált, időnként szigorú szabályrendszernek.

Kedvenc példámat erre a zene világából venném. A skála hangjegyeihez senki sem képes újat hozzáadni, éppen úgy, ahogy abból elvenni sem lehetséges. Bárki ha valaha zeneszerzésre adja a fejét, ehhez az abszolút rendszerhez kell idomuljon.

Ezen precíz matematikai formulát használva zenészek valami olyat képesek létrehozni, ami a hallgatót egészen a végtelen magasságokba repíti el, túl a matematikai és fizikai struktúrákon, túl a mindennapi élet korlátain.

Most képzeljünk el egy zenei rendet, melynek törvényeit az élet teremtője diktálta, tehát olyan valaki, aki az élet stabil és sérülékeny pontjait illetően is pontos tudással rendelkezik.

Ha ezzel megvagyunk, már csak egy kérdés maradt hátra: mire az a sok törvény? Miért kell a rendnek gyakorlatilag az élet minden területéhez előírásokat és utasításokat mellékelnie?

A válasz az, hogy maga az élet is, annak végtelen összetettségében, Istennek egy hangszerre, mellyel kapcsolatot létesít. Az optimális kapcsolathoz pedig a skála teljes tartományát ki kell aknáznia.

Lévé, hogy a zenét használtuk metaforának, gondolatunkat nem is zárhatjuk mással, mint a híres anekdotával, melyben *Ferdinand, Ausztria főhercege* *Mozarttal* beszélt. A főherceg azt mondta a híres zeneszerzőnek: „Gyönyörű zene, de túl sok a hangjegy.” Erre *Mozart* azt felelte: „Igen fenség, de eggyel sem több a kelleténél.”

Kovács Jichak rabbinövendék
cikke *Simon Jacobson* írása
nyomán.

19.00

Oberlander Báruch

20.00

Megyeri Jonatán

21.00

Estéknként
más-más
előadókka
és
témakkal

A zsidó
filozófia alapjai

Facebook Tanház

Virtuális Bét Midrás

A zsidó.com Facebook-oldalán élően.

Vasárnap: Istenszolgálat zsidó módra
Hétfő: A koronavírus alatt megjelent rabbinikus irodalom ismertetése
Kedd: Hászid történetek és mesék
Szerda: Kérdezd a rabbit!
Csütörtök: Heti szakasz a Midrás és a Kabbala tükrében

Velem és a Rebbével történt Dupla borraivaló a Rebbétől

1950-ben születtem Browns-ville-ben, a Chábád központjának otthont adó Crown Heights negyed tőszomszédságában. A szüleim, akik mindketten holokauszt túlélők voltak, nehezen tudták előteremteni a megélhetésünkre valót, ezért már egészen fiatalon én is munkát vállaltam az iskola után, hogy legyen pénzem játékokra, édességre, biciklire vagy mondjuk egy öltönyre.

Az egyik ilyen munka az árukihordás volt. Egy babakocsi-ba pakoltam a megrendelt árut, és házhoz vittem. Stillerman úr, a boltos, negyed dollárt fizetett minden út után, amihez még hozzájött a megrendelők által adott borraivaló, általában tíz vagy húsz cent. Egy hét alatt öt dollárt is megkerestem, ami a hatvanas évek elején szép összegnek számított, hiszen húsz dollárért már egy öltönyt lehetett vásárolni.

A Stillerman-féle üzlet állandó kuncaftjai közé tartozott Chana rebecen, a Rebbe édesanyja. Egyszer, amikor neki szállítottam ki a megrendelt árut, a Rebbe nyitott ajtót. Rám nézett és megkérdezte, hogy mit hoztam. „A megrendelt árut... Az élelmiszerüzletből” – feleltem. Amíg becipeltem a dobozokat, melyekből volt jó néhány, észrevettem, hogy a Rebbe levette a kapotóját, a hosszú, fekete kabátját, és nekiállt kipakolni az árucikkeket. Nála volt az édesanyja által írt hosszú bevásárlólista, s miután látta, hogy minden rendben megérkezett, mindent a helyére rakott.

Amikor végeztem a munkával, a Rebbe egy tízdolláros adott borraivalónak. Egészen elképedve hagytam el a házat, mert még sohasem kaptam senkitől ennyi pénzt.

Amikor kiértem az utcára, egy csoport hászid gyűlt körém. „Kaptál borraivalót a Rebbétől?” – tudakolták. Mondtam, hogy kaptam, és meg is mutattam ne-

kik a bankót. Az egyik hászid erre így szól: „Mi lenne, ha elcserélnéd velünk ezt a tízdollárosost egy húszdollárosra?”

Számomra ez úgy hangzott, mint az évszázad üzlete. Általában egy hónapba is beletelik, mire megkeresek húsz dollárt! Izgatottan rohantam haza és mindenről beszámoltam az édesanyámnak. Ezután fogtuk magunkat, és elmentünk a Flamm ruhaüzletbe, hogy megvegyük azt az öltönyt, amire már olyan régóta vágytam.

Amikor apám hazaért a munkából és meglátta az öltönyt, azt hitte, megütöttük a lottófőnyere-

hús dollárért. Én egy kicsit elszégyelltem magam, de a Rebbe csak mosolygott, mert szórakoztatónak találta a történetet.

Az elkövetkező hónapokban többször szállítottam ki árut a rebecenek, de a Rebbe sohasem találtam ott. Egy nap azonban ismét ő állt az ajtóban. „Avraham Yitzchak, mit hoztál nekünk?” – köszöntött.

Ahogy korábban, most is ő pakolta el a becipelt árut, és megint egy tízdolláros bankjegyet adott borraivalónak. „Ezt tedd zsebre és tartsd meg magadnak” – mondta. Ezután elővett még egy tízdollárosost és így

Avraham Yitzchak Kiss rabbi egy étterem igazgatója.

Az interjú 2016 januárjában készült. A régi képen: Avraham Yitzchak Kiss (középen) unokatestvéreivel

menyt. Elmondtam neki az egész történetet, a Rebbe borraivalójától, az üzletelő hászidokig, ő azonban – bár nem volt lubavicsi hászid – nem volt elragadtatva a hallottaktól.

Két héttel később apám magával vitt a Rebbe fárbrengenyére. Ahogy az ünnepek végeztével szokásban volt, a Rebbe bort osztogatott a sorlegéből a sorban álló megjelenteknek. Amikor sorra kerültünk, apám megkérdezte a Rebbét: „Emlékszik a fiamra, Avraham Yitzchakra?” A Rebbe elmosolyodott, és így felelt: „Természetesen. Ő szállította ki az árut az édesanyámnak”. Apám ekkor elmondta, hogy mint fiatal gyerek, nem fogtam fel a Rebbe ajándékának valódi értékét, és ezért eladtam az utcán

szólt: „Ez pedig nyugodtan add el a hászidoknak odakint”.

A Rebbe nagyon érzékeny és különleges memóriával megáldott ember volt. Bár nem tartoztam a hászidjai közé és csak egy egyszerű kifutófiú voltam, emlékezett a nevemre, és mindent megtett, hogy különlegesnek érezzem magam. Erre mindig emlékezni fogok.

Avraham Yitzchak Kiss

Készült a lubavicsi Rebbe életét feldolgozó archívum videóinterjúja alapján.

Az archívum magyar nyelvű változata itt érhető el:
www.youtube.com/alubavicsirebbe

Kóser konyha

Indzsera Tovától

Az Egység 130. számában az etióp gasztronómiába vezet be bennünket Tova Gete, aki kislányként érkezett Izraelbe a Mózes-hadművelet keretében. Ízelítőül az etióp kenyérféle, az indzsera receptjét mutatjuk be, mely a legfontosabb ételük: „teffből és vízből áll. A teff egyfajta liszt, ami nem tartozik az ötféle [tóriai] gabonafajta közé. Nagyon könnyű liszt, tele rostokkal.”

Hozzávalók

1 kg teff (lisztte őrölve)

2 pohár víz

„Leszítáljuk a teffet. Lassanként hozzáadjuk a vizet, közben kevergetjük. Lehet, hogy egy kicsit több, vagy egy kicsit kevesebb víz kell hozzá, mint két pohárnyi. Addig keverjük, amíg egynemű, lágy, sűrű tésztát kapunk. Letakarjuk, és másfél napra félretesszük, ez idő alatt megy végbe a fermentálás. Ennek letelte után egy pohár vizet forralunk, és ezt adjuk a keverékhez. Alaposan elkeverjük. Palacsintatészta sűrűségű masszát kell kapunk, fontos, hogy ne legyen túlságosan folyékony. Ezután három órára ismét félretesszük. Felforrósítjuk a serpenyőt, merünk egy merőkanálnyi, és a tésztát vékony rétegben, óvatosan, körkörösén a forró serpenyőbe csurgatjuk. Megsütjük. A sütés utolsó percére letakarjuk a serpenyőt, így kapunk puha aljú és lyukacsos tetejű kenyeret.”

Sávuot ünnepétől újra lehet szabadtéri közösségi imákat szervezni folytatás az 1. oldalról

mint pl. a lubavicsi közösségek, az Agudat Israel, az Ortodox Union és mások úgy döntöttek, hogy a korlátozások eltörlése után nagyjából két hetet várnak, követik az eredményeket, és ha úgy látják, nincs további erősödés a terjedésben, akkor lehetővé teszik a közösségi imádkozást.

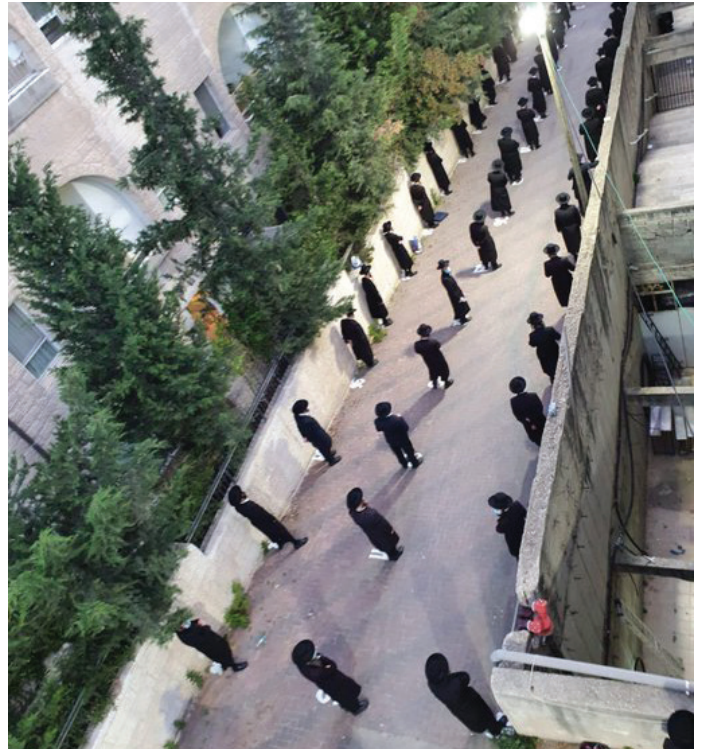
Nyugodt szívvel és tiszta lelkiismerettel fogadtam el és követtem ezt a modellt, annál is inkább, mivel Magyarországon, hála Istennek, eleve sokkal jobb a helyzet, mit az USA-ban. Két ezzel kapcsolatos háláchikus írással jelent meg a témában héber, illetve angol nyelven, amivel alátámasztottam ezt a döntést.

Az újraindítás általános feltételei

Két dolgot kell figyelembe venni a zsinagógák újbóli megnyitá-

sakor. Egyrészt az aktuális járványügyi helyzetet kell állandóan figyelemmel kísérni. Másrészt tisztában kell lennünk vele, hogy érkezőhet esetleg egy második hullám, amivel kapcsolatban óvatosságra intenek mindenkit. Vigyáznunk kell, hogy semmiképpen ne veszélyeztessük közösségünk tagjait és környezetüket a zsinagógába járással.

Az adatok szoros figyelemmel kíséréséből kiderül, hogy az elmúlt 15 napon országosan átlagosan 32 új fertőzött és 5 elhunyt volt. Ebből két dolgot szűrhetünk le. A legfontosabb információ az, hogy a járvány a nyitás ellenére nem erősödött. Ugyanakkor a szakértők arra is intenek minket, hogy továbbra is óvatosnak kell lennünk, hiszen a járvány továbbra is itt van velünk.

Guri haszidok kiválasztott csoportja az egészségügyi minisztérium által engedélyezett szabadtéri imán Izraelben.

A közösségi imák szervezésének feltételei

A fentiek alapján a következő feltételek mellett lehet újraindítani a közösségi imákat.

1. A zsinagógáink egyelőre továbbra is zárva maradnak, szabad ég alatt, pl. udvaron, nyílt téren fogunk imádkozni, mivel zárt helyen nagyobb esélye van a fertőzés terjedésének.
2. Az imán résztvevőknek mindenképpen maszkot kell viselniük.
3. Figyelni kell a kötelező védőtávolság betartása: legalább 2 méter távolságot kell hagyni az imádkozók között. Kivételt képeznek ez alól az egy háztartásban élők.
4. A kétféle védőtávolságot a tóraolvasás alatt is be kell tartani, amikor két embernek egymás mellett kell állnia.
5. Az ünnep alatt, amikor a háláchá alapján szabad közterületen cipelni, kérjük, hogy aki teheti, vigye magával a saját imakönyvét, a *chumasát* (Mózes öt könyve) és a *tálitját*. Mivel sábeszkor nem szabad cipelni az utcán, kérjük, hogy ezeket hagyják az imádkozás helyén szombati használatra.
6. Minden helyszínen ki kell helyezni kézfertőtlenítőt, amit kérünk érkezéskor és távozáskor használni.
7. Kidusokat és közös étkezéseket egyelőre nem lehet tartani.
8. Minden közösségi imához jelöljenek ki egy megfelelően tájékozott felelőst, aki ellenőrzi, hogy az előírásokat betartják és minden biztonságosan zajlik-e.
9. A veszélyeztetett korosztály tagjai, ha teljesen egészségesek és részt akarnak venni a közösségi imán, ehhez előbb kérjék az orvosuk engedélyét.
10. A krónikus betegeket, akiknek az immunrendszere gyengébb, arra kérjük, hogy továbbra is otthon imádkozzanak.
11. Azok, akik betegek, fertőzöttek lehetnek vagy a betegség bármilyen szimptomáját érzik magukon, ne jelenjenek meg az imán és semmiképp ne kockáztassák a közösség egészségét.
12. *Sávuoti kiegészítés:* Sávuot első napján (idén május 29. péntek) az a szokás, hogy mindenki igyekszik jelen lenni a zsinagógában és meghallgatni a Tízparancsolat felolvasását épp úgy, mint ahogy minden zsidó jelen volt az eredeti tóraadáskor. Értelemszerűen egészen kis gyerekek nem lehet maszkot adni, ezért azt kérjük, hogy aki kisgyerekekkel venne részt az imán, az csak a Tízparancsolat felolvasására csatlakozzon és fokozottan ügyeljen a védőtávolság betartására. (Az imaidőket részletesen lásd a melléklet 1. oldalán)

Imádkozunk a járvány végéért

Bízunk benne, hogy közösségben elmondott imáink meghallgatásra találnak és mihamarabb elmúlik a járvány. Imádkozunk, hogy az összes beteg gyógyuljon meg, az egészségesek pedig meneküljenek meg a betegségtől és újra biztonságban imádkozhassunk a zsinagógáinkban.

Mindenkinek kívánom, ahogy a lubavicsi rebbék szokták kívánni, hogy vegyék át a Tóráat *böszimchá uböpnimijut* – örömmel és lelük mélyéről.

Oberlander Báruch rabbi

*Budapest Ortodox Rabbínatus, elnök
a magyarországi Chábád Lubavics mozgalom vezetője*

Budapest, 5780. sziván 3. – 2020. május 26.

Gut Sábesz – megjelenik hetente

Kiadja a Chabad-Lubavics – Zsidó Nevelési és Oktatási Egyesület / Published weekly by Chabad-Lubavitch – The Jewish Heritage Center of Hungary
1052 Budapest, Károly körút 20.

Telefon: +36-1-268-0183
www.zsido.com / info@zsido.com
Felelős kiadó: **Oberlander Báruch rabbi**
Főszerkesztő: **Steiner Zsófia**
A kiadvány szent szövegek részleteit és magyarázatait tartalmazza. Kérjük, ne dobja el!

Munkatársak: **Cseh Viktor, Dénes Anna, Kovács Jichák, Molnár Zsófia**
Nyomdai előkészítés: **Juhász Valéria**
ISSN 1416-4604

EMIH
EGYSÉGES MAGYARORSZÁGI
IZRAELITA HITKÖZSÉG